

Protokoll fört vid pleniföredragning

Social- och miljöavdelningen
Hälsa- och sjukvårdsbyrån

Närvarande
HJ, RH, AH-J, AH, FK, AR, CW

Frånvarande
VT

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Viceantråd
Harry Jansson

Föredragande
Minister
Annette Holmberg-Jansson

Protokollförelse
Landskapsläkare
Knut Lönnroth

Nr 10

Landskapsregeringens ställningstagande gällande
rekommendation till alla transportföretag och rederier
som är verksamma på Åland om åtgärder för att
förhindra spridning av SARS-COV-2-varianter till Åland
ÅLR 2021/1388

Beslut

Landskapsregeringen bedömer, utgående från epidemiläget på Åland, att ett krav på negativt testintyg eller ett medicinskt intyg på genomgången covid-19 sjukdom de senaste sex månaderna för transportföretags och rederiers kunder som kommer till Åland inte är en nödvändig åtgärd för att förhindra spridning av SARS-CoV-2-varianter eller begränsa smittrisker generellt på Åland. De åtgärder som hittills har använts för att minska smittrisker kopplat till resande från riskområden har visat sig tillräckliga. Ålands landskapsregering konstaterar därför att det inte finns skäl att utge en sådan rekommendation till transportföretag och rederier som skulle bli tillämplig på Åland och resor till Åland.

Motivering

Institutet för hälsa och välfärd (THL) har 17.2.2021 utgett en rekommendation till alla transportföretag och rederier som är verksamma i Finland om åtgärder för att förhindra spridning av SARS-CoV-2-varianter till Finland. THL rekommenderar starkt att alla transportföretag och rederier som transporterar passagerare, oavsett rutt och transportsätt, förutsätter att alla passagerare över 12 års ålder som kommer till Finland har ett negativt testintyg eller intyg på genomgången covid-19 sjukdom de senaste sex månaderna. För 6-11 års ålders barn rekommenderas negativt testintyg men behöver inte förutsättas.

Enligt 30 § 9 punkten i självstyrelselagen (1991:71) för Åland ska de uppgifter som enligt lagstiftningen om bekämpande av smittsamma sjukdomar hos människor och husdjur

ankommer på en riksmyndighet eller på kommunerna i landskapet skötas av landskapsregeringen eller av någon annan myndighet som anges i landskapslag.

Landskapsregeringen beslöt 30.10.2020 om en rekommendation om frivillig karantän efter inresa från riskområde (ÅLR 2020/8257), vilken uppdaterades med ett ytterligare undantag från rekommendationen 7.1.2021. Karantänen kan inte förkortas med ett negativt test. I dessa beslut konstaterades att frivilliga eller obligatoriska test direkt efter ankomst i hamnar och på flygfältet inte är en ändamålsenlig strategi på Åland och att karantänrekommendationen är en tillräcklig åtgärd. En löpande utvärdering av den epidemiologiska situationen ger hittills stöd för denna bedömning. Under perioden juni till december 2020 konstaterades 20 fall av covid-19 som misstänktes ha smittats i Sverige. Det totala antalet gränsövergångar från Sverige under denna period var ca 62 000, varav ett flertal rest flera gånger. Kvoten mellan antal fall och antalet gränsövergångar var 0,00032. Detta kan tolkas så att drygt 3 000 test skulle ha behövt tas för att identifiera ett fall (sant positivt) om testning av samtliga inresande hade genomförts under perioden. Samtidigt hade ett stort antal falskt positiva provsvar genererats genom en sådan teststrategi. Vid en prevalens av covid-19 om 0,00032, testsensitivitet om 95 % och testspecificitet om 99 % skulle om 62 000 test utförts teoretiskt 639 positiva provsvar erhållits, varav 620 (97%) falskt positiva och 19 sant positiva. En av de sant positiva fallen hade samtidigt missats. En sådan masstestning skulle varit mycket resurskrävande och orsakat att många personer i onödan isolerats och smittspårats. Samtidigt skulle nyttan varit begränsad jämfört med vad som åstadkommits med rekommenderad karantän i sju dagar. Tiden från inresa till symtom bland de 20 fallen som smittats i Sverige var i genomsnitt 2 dagar (Minimum 0 och maximum 6). Detta tyder på att sju dagars frivillig karantän varit tillräcklig. Antalet kontakter per indexfall var mycket lågt (och var främst familjemedlemmar), vilket tyder på att karantänrekommendationen följts väl.

Epidemiologiska data tyder också på att incidenstalet i Sverige är en dålig indikator på den faktiska risken att en person tar med sig smitta från Sverige till Åland. Under senare delen av hösten 2020 var testkapaciteten i Sverige god. Förekomsten av covid-19 bland inresande från Sverige till Åland var under hela den perioden mindre än en tiondel jämfört med förekomsten av konstaterade fall i Sverige. Att nationsincidens i Sverige skiljer sig kraftigt från covid-19 förekomsten bland inresande från Sverige till Åland kan förklaras av att en stor andel av de inresande var hemvändande ålänningar, varav många sannolikt vistats endast en kort tid i Sverige. Möjligen har många vistats i delar av Sverige med lägre incidens än nationsgenomsnittet, undvikit platser och situationer med hög risk, vidtagit andra rekommenderade försiktighetsåtgärder under resan samt låtit bli att resa vid sjukdom.

Sammantaget tyder dessa data på att den på Åland gällande rekommendationen om sju dagars frivillig karantän för inresande från riskområde utomlands utan testning av symtomfria inresande varit adekvat. Med hänsyn taget till ökad förekomst i flera länder av nya mer smittsamma varianter av det virus som orsakar covid-19 erbjuder Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS) från och med 8.2.2021 test för symtomfria inresande för att ytterligare minska smittrisen från inresande. Dessa test görs på infektionsmottagningen vid ÅHS efter tidsbeställning. Information ges till alla inresande från Sverige att i synnerhet den

som har vistats i miljöer i ett riskområde där det varit svårt att hålla ett säkert avstånd till andra är välkommen att testas och att detta bör göras inom ett dygn från inresan. De informeras också om att testning är särskilt relevant för den som är undantagen från rekommendationen om karantän eller som under karantänen inte kan undvika att vara nära personer som tillhör en riskgrupp. Åland kommer fortsätta med denna möjlighet för symptomfria inresande att testa sig samt rekommendationen om karantän (som inte kan förkortas med ett negativt test) efter inresa från riskområde. Tills vidare finns ingen anledning att rekommendera rederier att kräva intyg på ett negativt test eller att införa obligatoriska test direkt efter ankomst i hamnarna eller på flygfältet. Vid ytterligare ökning av förekomsten av nya mer smittsamma varianter, ökad smittspridning av andra orsaker på Åland eller i närområden eller vid ökad belastning på sjukvården på Åland kan denna bedömning omvärderas.

Landskapsregeringen bedömer även att rättsläget inte är klarlagt vad gäller beslutande av en rekommendation med ifrågavarande innehåll. Enligt 124 § i Finlands grundlag (FFS 731/1999) kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Överlag krävs även enligt 21 § 1 mom. självstyrelselagen att frågor som rör grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska utfärdas genom lag.

I sitt utlåtande om det i sak närliggande lagförslaget om förslag till ändringar av lagen om smittsamma sjukdomar och lagen om transportservice (RP 137/2020 rd) ansåg grundlagsutskottet att de föreslagna bestämmelserna i lagen om transportservice (FFS 320/2017) inte uppfyllde de krav på exakthet och bestämmelser om tjänsteansvar som grundlagsutskottet i sin praxis har ställt vid överföring av uppgifter samt att propositionen inte innehöll en tillräckligt omfattande motivering till bestämmelserna (GrUU 32/2020 rd).

Slutligen bedömer landskapsregeringen att det finns stor risk för att rekommendationen skulle skapa ojämlikhet gällande möjligheten för ålänningar att återvända hem från Sverige eftersom test för de flesta skulle behöva göras via privata vårdgivare i Sverige till fullkostnadspris. I praktiken skulle rekommendationen kunna innebära att finska medborgare förvägras rätten att återvända hem.

Tillämpade lagrum

- 30 § 9 punkten självstyrelselagen (1991:71) för Åland
- 1, 7 och 8 §§ lagen om smittsamma sjukdomar (FFS 1227/2016)
- 1 och 5 §§ statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (FFS 146/2017)
- 1 § i statsrådets förordning om ändring av 1 § i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (FFS 69/2020)